

FILOSOFISCHE VEREENZAMING

Th. C. W. Oudemans

In het Leidse universiteitsblad *Mare* stond in oktober 2002 een informatief en vermakelijk hoofdartikel over de ‘eenzaamheid van de Leidse filosofie’. Deze eenzaamheid werd verklaard in het kader van een filosofische richtingenstrijd tussen ‘Angelsaksische’ en ‘continentale’ filosofie.

Deze strijd maakt niet meer dan de helft van het filosofisch isolement uit. Dit is ook niet beperkt tot de Leidse faculteit wijsbegeerte, al gaat die op een geheel eigen manier om met haar verlatenheid.

Filosofen zijn niet graag alleen. Ze willen bij het universitair bestel horen en verlangen dus naar wetenschappelijkheid en rationaliteit. Ze proberen hun werkwijze te ontlenen aan de wetenschap. Ze hebben geen *eigen* filosofische methode.

Vroeger was dat niet zo’n probleem. Toen konden filosofen zichzelf en anderen wijsmaken dat ze op superwetenschappelijke wijze de ‘grondslagen’ of ‘grondbegrippen’ van de wetenschappen afleverden. Vandaag de dag hebben de wetenschappen evenwel geen filosofische verankering meer nodig. Hun succes volstaat. Hun grondbegrippen zijn werkhypothesen. Als filosofen hun funderingswerk komen aanbieden is het huis al gebouwd.

Kortom, filosofie die haar methode aan de wetenschap ontleent is overbodig en een eigen filosofische methode is er niet. Vandaar dat universitaire filosofen, om in leven te blijven, moeten *spelen* dat ze filosofisch ‘onderzoek’ doen – inclusief gewichtige evaluaties en visitaties.

Filosofen meten zich graag de kleren van de keizer aan door van iedere medefilosoof die ze tegenkomen te laten zien dat hij onzin praat – en dat lukt altijd. Het feit dat filosofen elkaar permanent verketteren en elkaars werk met liefde de grond in boren, vooral ook wanneer er subsidies verkregen moeten worden, is er een teken van dat er geen gedeelde filosofische ‘hardcore’ is.

Nogal wat filosofen hebben dit in de gaten. Zij trekken zich, in het kader van de strijd om hun bestaan, terug op de *geschiedenis* van de filosofie. Het voordeel daarvan is dat zij niet hoeven te vragen naar de methodische zin van de mededelingen die de door hen onderzochte filosofen doen. Maar dan heb je de pretentie filosoof te zijn opgegeven. Je bent historicus geworden. Je kunt net zo goed de geschiedenis van de filosofie schrijven als die van de poppenkast. Dat is dan ook tweemaal hetzelfde.

Een andere filosofische strategie is de volgende. Je ziet in dat je aan de eisen van wetenschappelijkheid niet kunt voldoen. Je wilt toch graag in de emolumenten daarvan blijven delen. Dus je zegt dat er een gebied buiten de wetenschap is dat ook de moeite waard is, namelijk dat van de ‘wereldbeelden’ en de ‘levensbeschouwingen’. Je gaat ethische diepzinnigheden verkopen of maatschappelijk relevant doen. Wat je wijselijk verzwijgt is dat er geen enkele methodische beproeving mogelijk is van je onderneming. Zo zweef je op de vleugels van je eigen gelijk in het luchtledig. Gelukkig merkt de samenleving er verder niets van.

Als er een toekomst zou zijn voor de filosofie, dan zal ze zich moeten bezinnen op een methode die van haarzelf is en waarin het haar mogelijk is bij de alomvattendheid van de wetenschappelijkheid stil te staan. Het is niet mogelijk die methode te vinden in aansluiting bij de wetenschappen. Er helpt geen lieve moeder aan dat die zichzelf voldoende zijn. Dat betekent: academische vereenzaming is voor een methodisch relevante filosofie niet een te vermijden kwaad maar een voorwaarde.

De methodische impasse van de filosofie beperkt zich niet tot de Leidse faculteit. Dat een academisch-wetenschappelijk filosoof de methodische heroriëntatie van de filosofie verkettert tot een onderneming met een ‘religieuze’ of ‘levensbeschouwelijke’ ‘inspiratie’ – dat is echt Leids.